

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

فناوری های نوظهور:

تأثیر هوش مصنوعی بر سبک زندگی

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

– نیوزروم (بخش پژوهش‌های خبری)

– فایل شیرینگ پژوهش خبری

– تلفن تماس جهت هماهنگی: ۳۱۵۰ (دفتر) – ۲۷۲۳ (انفورماتیک)

تاریخ انتشار: ۹۹/۷/۱۳

پژوهشگر: نعمتی

گروه: رسانه

شماره مدرک: RM.27991

تهیه شده در «مدیریت پژوهش‌های خبری»

۲	چکیده ....
۲	بیان مساله.....
۲	هوش مصنوعی چیست؟.....
۳	سبک زندگی چیست؟.....
۳	تعریف نظری سبک زندگی .....
۳	تعریف مصداقی سبک زندگی .....
۳	تأثیر تکنولوژی بر سبک زندگی .....
۴	هوش مصنوعی و شغل .....
۴	پیشرفت تکنولوژی ، هوش مصنوعی و تهدیدات اجتماعی.....
۵	فناوری و تحصیل .....
۵	نتیجه گیری .....

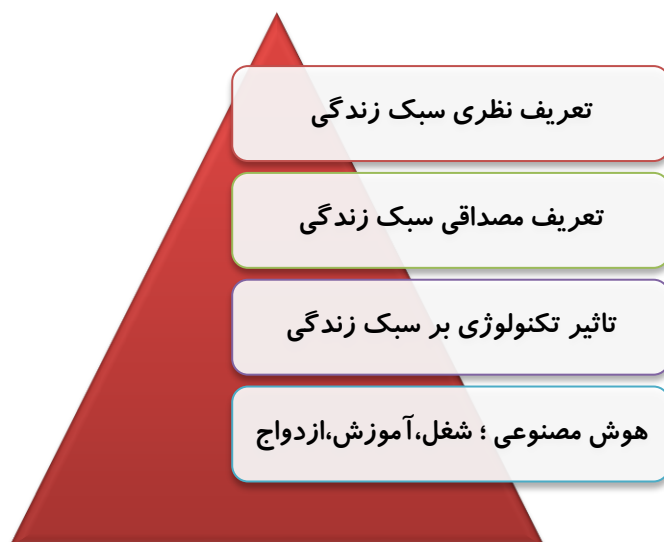
- فناوری های نوظهور تاثیرات عمیق و گسترده ای در سبک زندگی انسان ها داشته اند. سبک زندگی مفهوم سیالی است که می تواند شامل پوشش و آرایش، مسکن، شغل، خانواده و ازدواج، آموزش، هنر و ... است که از این میان به تاثیر پیشرفت فناوری بر سه مقوله شغل، ازدواج و آموزش پرداخته شده است.
- هوش مصنوعی به عنوان یک پیشرفت فناورانه باعث حذف تعدادی مشاغل و ایجاد مشاغل جدید شده است که البته این مشاغل تخصص بیشتری را از کارجویان می طلبد. در حوزه ازدواج گسترش ماشین های هوشمند سبب ضعف احساس نیاز انسان ها به یکدیگر و تصریحا تضعیف همبستگی اجتماعی شده است. در حوزه آموزش نیز پیشرفت فناوری عمق و پایداری یادگیری را افزایش داده است و به تسهیل این امر پرداخته است.

❖ بیان مساله

در طی قرن اخیر فناوری ها مبدا تغییرات و دگرگونی ها در زندگی بشری شده اند. با پیشرفت فناوری در ابعاد مختلف، مختصات زمان- مکان در هم آمیخته شده و بشر نوعی از تجربه بی مکان و بی زمانی را تجربه می کند. در سال های گذشته با به عرصه آمدن رایانه ها بشر موفق شد د شواری اعمال محاسباتی را بر دوش کامپیوترها قرار دهد ولی هم اینک ماشین ها گام را از این فراتر نهاده و قادرند علاوه بر محاسبات، بیندیشند. در حقیقت گذر از مرحله محاسبه به مرحله اندیشیدن در رایانه ها نوید آغاز عصر هوش مصنوعی است. انسان متفکر که تا پیش از این اعمال یدی را برای سهولت بخشی و سرعت به ماشین سپرده بود، اینک در عرصه هوش مصنوعی اندیشیدن به عنوان یک از بزرگترین رسالت های خود را بر عهده ماشین قرار داده است و این مهم در تمام وجوه زندگی بشری تاثیر گذاشته و می گذارد. امروزه به مدد فناوری های نوظهور بویژه هوش مصنوعی زوایای مختلف زندگی بشری و عادات وی دستخوش تغییر قرار گرفته است و در معنای گسترده بشر در حال تجربه کردن نوع جدیدی از سبک زندگی است که با سبک زندگی وی در گذشته متفاوت است. با توجه به آنچه که اشاره رفت اکنون این سوال مطرح می شود که؛ هوش مصنوعی و سایر فناوری های نوظهور چه اثراتی بر سبک زندگی در جامعه دارد؟ فناوری های نوین اثراتی پیدا و پنهان بر زندگی انسان داشته اند و که این اثرات از جهت عمق، دامنه و پایداری تغییرات قابل بررسی هستند. نوشتار حاضر مروری بر این تغییرات دارد.

❖ هوش مصنوعی چیست؟

توانایی رایانه دیجیتال یا ربات کنترل شده توسط رایانه برای انجام وظایفی که معمولاً با موجودات هوشمند مرتبط است. این اصطلاح غالباً به پروژه در حال توسعه سیستم هایی اطلاق می شود که دارای فرآیندهای فکری انسان، مانند توانایی استدلال، کشف معنا، تعمیم یا آموختن از تجربه گذشته هستند. (Copeland, 2020)

تعریف نظری سبک زندگی

تعاریف متعددی از سبک زندگی وجود دارد که هر کدام ساحتی از این مفهوم را پوشش می‌دهد. گاهی سبک زندگی در دوگانه عینیت و ذهنیت معنا می‌یابد و در مواردی از آن به عنوان قسمتی از فرهنگ یاد می‌شود. سبک زندگی می‌تواند رفتاری بر اساس مجردات تعریف شود برای مثال زیمل معتقد است؛ سبک زندگی، عینیت بخشی به ذهنیات در قالب اشکال شناخته شده اجتماعی است؛ نوعی فردیت برتر و یکتایی در قالبی است که دیگری (یا دیگران) این یکتایی را درک کنند.

به طور کلی می‌توان گفت سبک زندگی مجموعه شیوه‌ها، حالات، رفتارها و ساختارهای زندگی انسان است که بر اساس انتخاب از میان مفاهیم ذهنی، باورها، ساختارهای ارزشی و ... صورت می‌گیرد و بر اساس آن می‌توان فردی را از فرد دیگر و یا یک واحد اجتماعی را از واحدی دیگر متمایز کرد. در حقیقت عرصه بروز سبک زندگی می‌تواند فردی یا اجتماعی باشد.

تعریف مصداقی سبک زندگی

بر اساس تعریف نظری صورت گرفته مصادیق بی شماری را می‌توان برای سبک زندگی برشمرد اما مهم ترین موارد آن شامل الگوی مصرف، نوع لباس و خودآرایی، نوشیدن، خوردن و مسکن، نحوه صحبت، آداب معاشرت، تربیت فرزندان، شغل، تفریح، نگرش‌ها، ازدواج و امور جنسی، عقلانیت، دین، خانواده، میهن پرستی، آموزش، هنرها و ورزش‌ها است. (مهدوی‌کنی، ۱۳۸۶)

تأثیر تکنولوژی بر سبک زندگی

فناوری‌های نوظهور در بعد فردی تأثیرات عمیق و شگرفی بر بینش و افکار انسان داشته است. اگر سبک زندگی را به نوعی محصول این بینش‌ها بدانیم بنابراین می‌توان اذعان داشت نوع ارتباط و بهره‌مندی از تکنولوژی تأثیرات مستقیمی بر سبک زندگی دارد.

در بعد اجتماعی نیز بروز و ظهور فناوری‌ها به عنوان عامل بازسازی ساختارهای اجتماعی شده است. به عقیده‌گیدنز ساختارهای اجتماعی بر افکار و انتخاب‌های فرد در زندگی روزمره تأثیر می‌گذارد و این خود می‌تواند به گونه‌ای موید تأثیر تکنولوژی بر سبک زندگی باشد. برای مثال در حوزه فناوری‌های رسانه با ظهور تلویزیون گرنبر معتقد بود که

تماشای تلویزیون می تواند بر نظام ارزشی، اعتقادات، جهان بینی و باورهای مخاطبان تاثیر گذار باشند و این تاثیر گذاری با توجه به مولفه های زمینه ای نظیر سن، جنسیت، تحصیلات و ... متفاوت است.

❖ پیشرفت تکنولوژی، هوش مصنوعی و تهدیدات اجتماعی

هوش مصنوعی و شغل

در حوزه مشاغل، هوش مصنوعی در حال ایجاد تغییرات عمیق، وسیع و پایداری است و حوزه های مختلفی را تحت تاثیر قرار داده است. در این راستا پیچیده ترین مشاغلی که نیازمند یادگیری، علم، تجربه و پیش بینی بودند، امروزه به واسطه هوش مصنوعی به راحتی انجام می پذیرند؛ برای مثال رایانه ها می توانند تشخیص های پزشکی را انجام داده و با ر سوب الگوها و تجارب، نتایج موفقیت آمیزی داشته باشد. در حقیقت با هوش مصنوعی، انسان نحوه یادگیری و معرفت شناسی خود را به ماشین منتقل می کند و اینک این ماشین هوشمند است که همانند انسان می تواند با استفاده از نشانه ها، داده های بیرونی دست به ساخت اطلاعات و دانش بزند که این می تواند منجر به تشخیص و ارائه راه حل شود.

امروزه در حوزه ترابری بسیاری از وسایل حمل و نقل به صورت خودران مشغول به فعالیت هستند. برای مثال خودروهای بدون راننده یا هواپیماها و شناورهای خود هدایتگر نمونه ای از این وسائط خودران هستند که در حقیقت مشاغل رانندگی، خلبانی و ملوانی را در آینده جهان دستخوش تغییر خواهند کرد. به بیان دیگر آینده جهان از شغل های این چینی بی نیاز خواهد بود، چراکه هوش مصنوعی به خوبی می تواند در این حوزه جایگزین انسان شود.

ربات های هوشمند امروزه در حوزه نویسندگی نیز ورود کرده اند. برای مثال گاردین یادداشتی هزار کلمه ای را منتشر کرد که توسط رباتی هوشمند به نام GPT-3 نوشته شده بود. (GPT-3, 2020) در حقیقت به این ربات دستور داده شده تا مقاله ای در مورد بی آزاری و صلح آمیزی ربات ها بنویسد و این ربات نیز با نوشتن مقاله ای اظهار داشته است که تمایلی به از بین بردن انسان ندارد. در نمونه ای دیگر واشنگتن پست اظهار کرد که ظرف مدت یک سال نوشتن ۸۵۰ مقاله خود را به هوش مصنوعی سپرده است. در ادامه این روزنامه بیان کرد که با استفاده از برنامه اختصاصی هوش مصنوعی خود به نام «هلیوگراف» اقدام به تحریر مقالاتی عمدتاً با موضوع انتخابات آمریکا نموده است. (Moses, 2017) این ماجرا حاکی از آن است که ربات ها قادر به تجزیه و تحلیل مطالب هستند و به مرزهای خلاقیت رسیده اند.

با گسترش به کارگیری ربات ها در مشاغل مهم و متعدد دو دسته سوگیری در مورد این پدیده وجود دارد که این شامل نگاه مثبت و منفی است. موافقان معتقدند که با به کارگیری هوش مصنوعی و تکنولوژی های نوین در امور روزمره انسان فرصت بیشتری برای تفکر در مورد موضوعات مهم تر و بنیادی تر خواهد یافت و عملاً برای یادگیری مهارت های مختلف بشر می تواند به توسعه ماشین های هوشمند بپردازد و این توسعه، نیروی انسانی مورد نیاز خود را مطالبه می کند و به معنای دیگر بیکاری رخ نخواهد داد و فقط تغییرات مهارتی در مشاغل رخ خواهد داد. در عوض مخالفان به کارگیری ربات های هوشمند در مشاغل معتقدند این روند سبب گسترش بیکاری در میان جوامع خواهد شد و عملاً تعادل عرضه و تقاضا در بازار اشتغال از میان خواهد رفت. همچنین مخالفان معتقدند که تغییرات شغلی مورد ادعا به دلیل اینکه این مشاغل اغلب مهارت و علم بالایی را می طلبد و نیاز به آموزش دارند و به دلیل نابرابری های آموزشی، گسترش مشاغل مبتنی بر هوش مصنوعی و سایر تکنولوژی های جدید می توان به بازتولید شکاف اجتماعی و اقتصادی منجر شود. چرا که افرادی می توانند بهتر در این سیستم شغلی جذب شوند و رشد کنند که از پایگاه اقتصادی بهتری در جامعه بهره مند باشند.

ربات و مفاهمه با انسان ها

با نگاهی کلان تر در می یابیم که ساخت ربات ها از سطح ایجاد رابطه ای مبتنی بر تفکر و منطق فراتر رفته است. دانشمندان رباتیک و هوش مصنوعی در پی طراحی ربات هایی هستند که به مفاهمه و درک صحیح عاطفی از انسان نیز برسند. بر این اساس؛ «دکتر هیدکی کوزیما (Hideki Kozima)، از دانشگاه توکیو ژاپن، روی پروژه ای به نام کربات (Carebots) - مراقبت از ربات ها کار می کند. هدف این پروژه توسعه دو ربات به نام های اینفونید (Infanoid) و کیپ آن (Keepon) است. کوزیما از ربات ها برای مدلسازی و فهم این که ارتباطات اجتماعی چگونه در انسان ها و حتی پستانداران رخ می دهد، استفاده می کند. مانند نوزادان، ربات ها احساسات را از طریق ارتباطات چشمی و با توجه مشترک، جایی که هر دو نفر به یک موضوع نگاه می کنند و سپس به هم می نگرند، انتقال می دهند. دکتر کوزیما مطالعاتی درباره تعامل ربات ها با محققان و کودکان داشته و نمونه ای از ربات همدل را ایجاد کرده است.» (تبیان، ۱۳۹۱)

فناوری و تحصیل

امروزه تکنولوژی، نقش اساسی در حوزه های گوناگون بازی می کند. یکی از این حوزه ها، حوزه آموزش است. نتایج تحقیقات علمی نشان داده است که حواس مختلف در یاد گیری نقش یکسانی ندارند. مهمترین دلیل استفاده از تکنولوژی آموزشی، نیز همین امر است؛ زیرا فناوری می تواند چند حس را با هم درگیر و تاثیر گذاری را بیشتر کند. تکنولوژی ها و وسایل کمک آموزشی از حیث اینکه تئوری و عمل را با هم ترکیب کرده، باعث سرعت و ماندگاری یادگیری و تنوع بخشی در کلاس درس می شوند. (جاویدان و جوادی فر، ۱۳۹۴) فناوری علاوه بر عمق بخشی به یادگیری، ابعاد زمان و مکان که همواره از محدودیت های آموزشی بوده است را از میان برداشته و محصل و مدرس نیازی به حضور در مکان و زمان معین نخواهند داشت.

فناوری های جدید به خصوص هوش مصنوعی سبب شکل گیری نسل جدیدی از نرم افزارهای شبیه ساز آموزشی شده است. «نرم افزارهای شبیه ساز می تواند تجربه های تعاملی و پاداش های درونی ایجاد کند که متون درسی به تنهایی قادر به آن نیستند. بدون تردید، دانش آموزانی که خود را از لحاظ یادگیری موفق در نظر می گیرند از مدرسه لذت بیشتری می برند و موفقیت درسی بیشتری کسب می کنند.» (عالی، ۱۳۸۱)

فناوری و شغل

فناوری و تحصیل

ربات و مفاهمه با انسان

❖ نتیجه گیری

با گسترش ماشین های هوشمند خودآموز به تدریج بشر از وابستگی به یکدیگر بی نیاز می شود. در حقیقت ارتباطات اجتماعی که ناشی از نیاز انسان به هم نوعان خود است به مرور زمان در حال کاهش است چرا که انسان می تواند در تعامل با تکنولوژی به طور حداکثری نیازهایش را برآورده سازد و در این میان فردیت افزایش خواهد یافت. در دیدگاه کلان انسان نوین به نوعی به بازتعریف هویت خویش خواهد پرداخت که در این هویت جدید شکل گرفته انسان وابستگی کمتری به اجتماع و در مقابل وابستگی بیشتری به تکنولوژی خواهد داشت.

از نگاه متقابل نیز تکنولوژی به انزوای هر چه بیشتر بشریت در فضای حقیقی دامن خواهد زد و کنش های اجتماعی نیز مبتنی بر فضای سایبر خواهد بود که این فضا نیز با توجه به مختصات خود با ساخت هویت های مجازی، گسترش تعاملات سایبری را رقم می زند که طی آن ارتباط از سطح فردی خارج شده و به سوی ارتباط انسان با مفاهیم و انتزاعات می رسد.